

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Освітній рівень: II (магістр)

Освітня програма: «Історія України»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

**РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США У ЗАХИСТІ
НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ
ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ (2014 – 2021 РР.)**

Кваліфікаційна робота студента:
Курганського Дмитра Романовича

(підпис здобувача освіти)

Науковий керівник:
доктор історичних наук, професор
Даниленко О. В.

(підпис наукового керівника)

«Рекомендовано до захисту на ЕК»
Завідувач кафедри новітньої історії
України
кандидат історичних наук, доцент
Пижик А. М.

(підпис завідувача кафедри)

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА НАПЕРЕДОДНІ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ У 2014 Р.	8
1.1. СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В КАНАДІ І США ДО 2014 Р.	8
1.2. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НАПЕРЕДОДНІ 2014 Р.;	10
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	12
2. РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США НА ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ У 2014 Р.	14
2.1. УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА У ВИСВІТЛЕННІ ПОДІЙ В УКРАЇНІ НАПЕРЕДОДНІ ВОЄННОГО ВТОРГНЕННЯ РФ;	14
2.2. РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА ВТОРГНЕННЯ РФ ТА АНЕКСІЮ КРИМУ . 16	
2.3. РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА ВТОРГНЕННЯ РФ НА СХІД УКРАЇНИ	19
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	21
3. СПРИЯННЯ ПРОВЕДЕННЮ АТО ТА ООС З БОКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США	22
3.1. ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У ВИСВІТЛЕНІ АТО ТА ООС	22
3.2. ВОЛОНТЕРСЬКА ТА ГУМАНІТАРНА ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ	24
3.3. ЛОБІЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ ДІАСПОРОЮ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	29
4. ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА УРЯДОВІ РІШЕННЯ КАНАДИ І США ЩОДО УКРАЇНИ	30
4.1 ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА ВЛАДНІ СТРУКТУРИ КАНАДИ І США.	30
4.2 УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА У ЛОБІЮВАННІ САНКЦІЙ ПРОТИ РФ	34
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4	39
5. ПРАВОЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США	40
5.1 ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ З ЗАХИСТУ ПРАВ КРИМСЬКИХ ТАТАР	40
5.2 ПРАВОЗАХИСНІ ІНІЦІАТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США	42
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 5	44
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	48

ВСТУП

Питання ролі української діаспори у захисті національних інтересів України є надзвичайно актуальним. Зростання української громади закордоном спричинене російським вторгненням спонукає замислитись не лише над тим як захищати інтереси українців закордоном, а також і як організувати світове українство так, щоб воно стало опорою нашої держави закордоном і ефективно діяло в національних інтересах України та українців.

«Національні інтереси» як поняття має багато значень. У рамках міжнародних відносин, національні інтереси відносять до інтересів зовнішньої політики держави. В українському законодавстві, згідно із законом «Про національну безпеку України», Національні інтереси України - це інтереси людини, суспільства і держави, які забезпечують національний суверенітет України [40]. У обох випадках національні інтереси України активно захищаються українською діаспорою, тому надважливим є розробка стратегій взаємодії між діаспорою та державою.

Українські громади у світі є дуже впливовими у країнах свого проживання. Національно свідомі українці, що проживають у різних країнах світу завжди підтримують на виборах до представницьких органів тих кандидатів, які особливо прихильно ставляться до України. Якщо вплив однієї лише української громади не є достатнім – інші національні громади часто проявляють солідарність з Україною (особливо народи Східної Європи – Польщі, Латвії, Литви, Естонії та багато інших) і вони разом впливають на електоральні процеси, а також увесь час тиснуть на владу лобіюючи рішення в інтересах України. Особливо ефективно такий механізм працює у демократичних країнах, де у національних громад є значний електоральний вплив. Найбільш демократичним країнам – Канаді і США пощастило мати найбільшу українську діаспору у світі,

яка завжди активно працювала над збереженням національної ідентичності українців та стояла на захисті національних інтересів України.

Українські громади в Канаді і США завжди були тісно пов'язані між собою. Вони почали формуватися приблизно у один період, знаходячись у дуже близьких політичних, культурних та географічних умовах. Протягом ХХ століття українська діаспора захищала інтереси українців у важких геополітичних умовах, адже Україна знаходилась під окупацією геополітичного гіганта – СРСР, у розпад якого до остатнього мало хто вірив. Але українці залишались вірними своїй історичній батьківщині, вони продовжили зберігати свою ідентичність і захищати національні інтереси українців в СРСР й усьому світі. Звісно, що в таких умовах протидія радянському, а згодом і російському нарративу вимагала високої консолідації та організації українців, через що українська діаспора сформувала низку організацій які працювали на користь українства. Тому українська діаспора у Канаді та США має низку досягнень у захисті українських національних інтересів: від дослідження Голодомору, лобіювання його визнання актом геноцидом українського народу, правозахисної діяльності у захист українських дисидентів, до всебічного сприяння відновленню незалежності України та розбудови перших дипломатичних місій. Після досягнення своєї головної мети у 1991 р. – здобуття відновлення незалежності України, українська діаспора Канади і США не зупинилась, і використовуючи вже сформовані інституції та маючи значний досвід продовжила захищати національні інтереси України. Зрештою, українська діаспора зробила величезний внесок не лише у розбудову відновленої української держави, але і стала на захист України від російської агресії, відіграючи ключову роль у захисті України від гібридної війни яку активно вела РФ а також лобіюючи всебічну допомогу Україні з боку Канади і США.

У роботі ми розглянемо головні напрями діяльності української діаспори Канади і США у критичний для України період - від початку російського вторгнення у 2014 р., коли критично важливо було представити вторгнення РФ в Україну проблемою світового масштабу і довести терміновість захисту українського суверенітету, аж до 2021 року, після якого почався новий період відкритого та повномасштабного російського вторгнення в Україну. Протягом 2014 – 2021 рр. українська діаспора проводила кропітку працю з метою зберегти, посилити, та впровадити нові санкції проти РФ, забезпечити Україні належну військову підтримку, а також захистити імідж та авторитет України від нападів російської пропаганди, тому діяльність української діаспори заслуговує детального розгляду.

Мета – визначити основні напрями діяльності української діаспори в Канаді і США у контексті захисту національних інтересів України в період російської збройної агресії 2014 – 2021 рр. і які наслідки мала їх діяльність.

Наукова новизна роботи полягає у спробі комплексно визначити основні напрямки діяльності української діаспори у Канаді і США, що активно допомагали українській державі під час першого періоду російської збройної агресії 2014 – 2021 рр. і здобутки яких мали великий вплив зокрема і після нового етапу вторгнення РФ в Україну у 2022 р.

У процесі дослідження ролі української діаспори Канади і США у захисті національних інтересів України в умовах російської збройної агресії (2014 – 2021 рр.) вирішуються такі **завдання**:

- Окреслити стан української діаспори напередодні російського збройного вторгнення у 2014 р.;
- Визначити основні напрями дії та стратегії діяльності української діаспори для захисту національних інтересів українців;

- Визначити головні виклики перед якими опинялась українська діаспора під час російської агресії;
- Визначити ключові організації та персоналії українських громад у Канаді і США які мали найбільший вплив на діяльність діаспори;
- Окреслити головні досягнення української діаспори Канади і США;

Об’єктом є українська діаспора в Канаді і США.

Предметом є дослідження діяльності української діаспори Канади і США в 2014-2021 рр.

Теоретичною базою слугували праці дослідників питань діаспори: О. Сухобокової, Н. Авер’янової, Л. Біловус, І. Недошитко, І. Краснодемської та багатьох інших.

Практичне застосування. Результати виконаної роботи можуть бути використані для ознайомлення з діяльністю української діаспори Канади і США у період 2014-2021 рр., формування стратегій співпраці з українською діаспорою а також при розробці методологічних матеріалів та при написанні наукових праць на подану тематику.

Огляд літератури та архівних матеріалів. Діяльність української діаспори Канади та США в період російської агресії комплексно розглядається у працях Ольги Сухобокової, Ніни Авер’янової та Ірини Краснодемської, Лесі Біловус та інших. Найбільший пласт джерел та матеріалів з тематики становлять повідомлення у ЗМІ діаспори, зокрема в архівах найстарішого україномовного щотижневика у США «Свобода» [52], найстарішого українського англomовного щотижневика «The Ukrainian Weekly» [50], чиказької газети «Час і події» [53], української газети в Канаді «Новий шлях» [51], а також у веб-архівах сайтів Українського конгресового комітету Америки (далі - УККА) [56], Конгресу українців Канади (далі - КУК) [54] та Світового Конгресу українців (далі - СКУ) [55] на яких можна знайти архіви новин, прес-релізи, бюлетені, та звіти організацій. Важливу роль також грають інтерв’ю ключових осіб діаспори,

колишнього голови СКУ Євгена Чолія [33] [39] [48], колишнього голови КУК та теперішнього голови СКУ (2018 – до тепер) Павла Грода [46] [47] очільника УККА – Андрія Футея та інших ключових діячів української діаспори.

1. УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА НАПЕРЕДОДНІ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ У 2014 Р.

1.1. СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В КАНАДІ І США ДО 2014 Р.

Українські громади у Канаді і США є найбільшими українськими західними діаспорами. Вони є національно свідомими українцями, адже мають історію поколінь які будучи в еміграції займались збереженням власної української ідентичності. Майже у кожному великому місті Канади та США існують організації українських громад, які займаються лобіюванням своїх інтересів на місцях. Представники цих локальних організацій входять у загально-репрезентативні органи українців, зокрема у Конгрес українців Канади (далі - КУК) та Український конгресовий комітет Америки (далі - УККА). Ці органи займаються низкою питань, що стосуються як збереження національної ідентичності українців у діаспорі, так і проблем світового українства у цілому, захищаючи інтереси України, впливаючи на виборних депутатів у своїх країнах лобіюючи закони в інтересах України, або просто ведучи інформаційну кампанію про Україну серед громадськості. Дуже важливу роль у цьому відіграє Українська національна інформаційна служба (далі - УНІС) – що є Вашингтонським бюро УККА. З 2005 вони щорічно організують у конгресі США «Українські дні» що мають на меті ознайомити конгресменів з Україною та посилити співпрацю між конгресом та українською діаспорою [45, с. 95]. У Канаді схожу функцію виконує «Інформаційне бюро» КУК, що представляє інтереси українців перед парламентом та урядом Канади [4]. Канада і США є особливо важливими у контексті світового українства, тому що саме завдяки зусиллям українських громад у цих країнах був організований Світовий Конгрес Українців (далі - СКУ) - міжнародна координаційна надбудова української діаспори, яка на світовому рівні здійснює координаційну діяльність між всіма організаціями української діаспори. Ця організація, яка була створена у США але наразі знаходиться у Торонто [62, С. 70].

Вищезгадані організації української діаспори у Канаді і США завжди активно захищали Україну, лобіюючи національні інтереси виключно українського народу, не дивлячись на позицію ні урядів Канади чи США, ні на позицію деяких українських урядів. Останнє очевидно стосується уряду В. Януковича, якого в діаспорі цілеспрямовано відокремлювали від українського народу та України, наголошуючи, що авторитарні та проросійські тенденції В. Януковича не відповідають справжнім інтересам українського народу.

1.2. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НАПЕРЕДОДНІ 2014 Р.;

З часу відновлення незалежності України у 1991 р., українська діаспора активно допомагала становленню України як суверенної, незалежної держави, що позбавлена від російського впливу. Навчені досвідом боротьби з СРСР, в діаспорі добре розуміли ту загрозу яку несе у собі спадкоємець імперії у вигляді РФ. Спостерігаючи за тими злочинами, які РФ здійснювала у Ічкерії, Молдові та Грузії, діаспора увесь час акцентувала увагу на загрозі російського впливу в Україні. З часів Помаранчевої Революції діаспора пильно стежила за усіма випадками РФ в сторону України, і активно лобіювали євроатлантичний та євроінтеграційний напрями розвитку України. Навіть під час каденції В. Януковича у 2010 – 2014 рр. українська діаспора активно лобіювала проєвропейські і пронатовські напрями в інтересах українського народу та української держави, у супереч тогочасній владі в Україні. У цей час українська діаспора у Канаді і США доводила власним урядам а також урядам інших країн НАТО, що інтеграція України у систему колективної безпеки країн заходу є в інтересах альянсу і світової безпеки.

Вже 4 листопада 2013 р. УККА та КУК разом і з СКУ та іншими українськими громадами світу підписали лист звернення до членів ЄС, у якому закликали підтримати прагнення українського народу стати частиною Європи [60]. Після того як уряд В. Януковича прийняв рішення про призупинення процесу підготовки до підписання «Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом» українці вийшли на Майдан за свій проєвропейський вибір. ЗМІ діаспори активно висвітлювали події Євромайдану та підтримували протестувальників. Протягом грудня 2013 р. у містах північної Америки також активно проходили мітинги на підтримку українців. Зокрема, незабаром після спроби силового розгону Євромайдану 30 листопада 2013 р. УККА і КУК [38] [68] зробили заяви в яких гостро засудили противоправні дії влади В. Януковича

проти мітингувальників, і закликали українські громади у Канаді і США працювати із своїми посадовцями і закликати уряди своїх країн ввести санкції проти уряду В. Януковича. Аналогічне звернення зробили і СКУ, у якому вони закликали світ засудити дії влади В. Януковича та вимагали від владних структур негайно припинити порушення прав і свобод людини. Паралельно з цим, українські громади Канади і США почали виходити на вулиці своїх міст у підтримку українців на Євромайдані. 1 грудня 2013 українці в Торонто вийшли до генерального консульства України на підтримку протестуючих у Києві. У Нью-Йорку, у той же день, пройшов мітинг солідарності з Україною біля будинку Постійного представництва України в ООН, а вже 3 грудня 2013 р. Союз Українських Студентських Товариств Америки, Товариство української студіюючої молоді ім. М. Міхновського разом з УККА зібрали у Нью-Йорку великий мітинг у підтримку Євромайдану [66]. Українські громади світу протягом грудня 2013 р. активно збирались у підтримку українців щоб привернути увагу урядів своїх країн до України, і планували надалі проводити такі виступи та підтримувати українців. Можна стверджувати, що Україні вдалось привернути належну увагу до Євромайдану. Вже 11 грудня 2013 р. заступниця держсекретаря США В. Нуланд відвідала Євромайдан, а 13 грудня одні з провідних прихильників України в США - сенатор республіканець Дж. Маккейн та сенатор-демократ, голова підкомітету з європейських питань Комітету з закордонних справ Сенату К. Мерфі зробили спільну заяву, у якій засудили застосування сили проти протестуючих на майдані і закликали ввести санкції проти влади В. Януковича у випадку подальшого застосування сили проти демонстрантів і вже 14 - 15 грудня відвідали Київ, після чого мали зустрічі з представниками діаспори у США [59].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Всі розглянуті вище дії української діаспори мали на меті звернути увагу своїх країн на українське питання. З самого початку каденції В. Януковича діаспора активно боролась проти російського нарративу, відстоювала ідеї самостійності України, європейський та євроатлантичний вибір українського народу. З початком Євромайдану українські громади Канади і США працювали у напрямі поширення інформації про українську проблему, виходили на вулиці своїх міст щоб звернути увагу на боротьбу українців за право самостійно обирати своє майбутнє. Така діяльність однозначно мала результат, адже вже 1 грудня державний департамент США і Сенат засудили владу В. Януковича за спробу силою розігнати протестувальників [45, с. 187]. 1 грудня аналогічну заяву зробив тогочасний Міністр закордонних справ Канади Дж. Берд, засудивши застосування сили проти мирних демонстрантів, і закликавши уряд В. Януковича дотримуватись принципів демократії і прав людини, наголосивши, що демонстранти «всього на всього хотіли бути ближче до Європейського Союзу» [76].

Протягом грудня 2013 р. українська діаспора у Канаді і США робили все щоб тримати події в Україні на повістці дня у ЗМІ та серед політиків. Вже на початку 2014 р. характер діяльності української діаспори дуже різко змінився. Початок збройної агресії Російської Федерації (далі – РФ) змусив діаспору активніше діяти у захисті суверенітету української держави, надаючи усі види інформаційної підтримки та лобіюючи українські інтереси серед урядовців у своїх країнах. Українські громади в Канаді і США активно стежили за розвитком подій та допомагали протестуючим в Україні як інформаційно так і матеріально. Зокрема, гуманітарну допомогу протестуючим по свій Україні надавав Злучений Український Американський Допомоговий Комітет (далі – ЗУАДК) у який збирала кошти уся українська громада США. Вони змогли придбати для

протестуючих теплий одяг, медикаменти, та інші речі, що сприяли проведенню протесту на Євромайдані [8].

2. РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США НА ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ У 2014 Р.

2.1. УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА У ВИСВІТЛЕННІ ПОДІЙ В УКРАЇНІ НАПЕРЕДОДНІ ВОЄННОГО ВТОРГНЕННЯ РФ;

2014 р. рік почався дуже важко для українського народу. З кожним тижнем протестів на Майдані ставало все більш зрозуміло, що режим Януковича схиляється до силових, авторитарних методів вирішення питання. 16 січня 2014 р. з грубим порушенням регламенту були прийняті сумнозвісні «Диктаторські закони» які мали на меті послабити опозицію та громадянське суспільство в країні. Українська діаспора в Канаді і США одразу відреагувала на це, різко засудивши ці закони. 17 січня 2014 р. СКУ різко засудив закони заявивши, що вони спрямовані на знищення демократії та встановлення жорсткого авторитарного режиму в Україні [61]. Дуже вагомий був внесок КУК у питання поширення відомостей про злочинні закони режиму В. Януковича. 17 січня КУК на англійській та українській мовах дуже детально розписали контекст злочинних законів, як саме був порушений регламент їх прийняття, які вони мають мету та їх наслідки [42]. Після перших жертв підчас Євромайдану 22 січня 2014 р. КУК виступили з закликом до світу негайно засудити режим Януковича за вбивства протестувальників, в якому як і в зверненні від 17 січня на двох мовах було детально доведено злочинність режиму Януковича. КУК прямо закликали українські громади звертатись до влади Канади з вимогою активних дій щоб зупинити кровопролиття в Україні.

Підходячи до кінця січня 2014 р. напруга через події в Україні стрімко зростала. На це реагували як і у світі так і у діаспорі. Проте важливо зауважити, що у діаспорі добре розуміли що у кризу в Україні може втрутитись Росія. Вже 31 січня 2014 р. у газеті «Свобода» вийшла стаття «Україна – на порозі війни» у якій йшлося зокрема про те що режим Януковича робить все на догоду неоімперській Москві [36, с. 6]. У бюлетені УККА за січень 2014 року також

йшлося про те, що Янукович на обурення мільйонів українців вирішив нав'язати зв'язки з історичним ворогом України – Російською Федерацією та Путіним [8].

На початку лютого 2014 р. ситуація стрімко погіршувалась і зазіхання РФ на Україну ставали все більш відкритими, на що одразу реагували провідні органи української діаспори у Канаді та США. 7 лютого 2014 р. після заяви радника президента РФ про нібито «зв'язок Південно-Східної України з Росією» у діаспорі одразу гостро відповіли на зазіхання Росії. Перший аргумент, до якого зверталась діаспора – це необхідність дотримуватись «Будапештського меморандуму». Зокрема СКУ закликали якомога рішуче засудити зазіхання з боку Росії і прямо стати на захист територіальної цілісності України [98].

2.2. РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА ВТОРГНЕННЯ РФ ТА АНЕКСІЮ КРИМУ

Нажаль у світі недооцінили загрозу РФ і не послухали застереження а ні учасників Майдану а ні української діаспори. На початку 20-тих чисел лютого 2014 р. були зафіксовані перші кроки РФ для захоплення Кримського півострова і незабаром РФ почала масштабне вторгнення в Крим. 28 лютого 2014 р. у діаспорі ще раз нагадали світу про те, що Україна відмовилась від ядерної зброї в обмін на гарантії безпеки і закликали світову спільноту забезпечити дотримання Росією своїх міжнародних зобов'язань по відношенню до України. Зокрема, КУК закликали Європейський Союз, США, НАТО та світову спільноту усіма можливими інструментами захистити Україну, а також виступили 1 березня 2014 р. с закликом захистити суверенітет України і досягти виконання Будапештського меморандуму. КУК також проводили інтенсивну інформаційну кампанію, що мала на меті ознайомити світ з ситуацією в Україні [89]. КУК робили багато для розповсюдження вістки про безчинство Росії, зокрема закликали канадців поширювати інформацію про російське вторгнення та пропонували оголосити бойкот російським дипломатичним місіям в Канаді. 6 березня 2014 р. за організації УККА українські громади США провели загально україно-американський протест на підтримку України на якому взяли участь понад 2 тис. осіб. Українці з Чикаго, Огайо, Детройту, штатів Коннектикут, Нью-Йорк, Нью-Джерсі, Пенсильванія приїхали до Вашингтону під вікна Білого Дому та посольство РФ з вимогою вивести війська з Криму. Цей мітинг також підтримували кримськотатарська громада, а також польські, естонські, грузинські, угорські, латвійські, литовські, чеські, словацькі, білоруські інші солідарні з Україною громади [9]. Цей мітинг був дуже важливим не лише через свої масштаби. Україну та українців також підтримали низка національних громад США, що свідчило про величезну солідарність з Україною. Відповідно, урядовцям та виборним посадовцям необхідно було тепер враховувати не лише

голос української діаспори, але й усю антиросійську коаліцію, що значно підвищувало вплив української діаспори на уряд США.

Українська діаспора справедливо вимагала від світу виконувати свої зобов'язання по захисту суверенної України і пропонували низку рішень у своїх зверненнях. З озвучених конкретних дій, які могли б запобігти подальшій агресії РФ СКУ закликали ввести в Україну місію ОБСЕ [101]. Очевидно, що на таке рішення світу необхідно було мати рішучості не злякатись РФ і повноцінно виконати домовленості по захисту України. Нажаль, на той час західні країни ще не відважились на це. 17 березня після нелегального псевдо «референдуму» у Криму фактично проведеного окупаційними військами РФ, СКУ закликали ввести санкції проти РФ [100]. 19 березня, вже після нелегальної та злочинної анексії Криму, СКУ закликали виключити Росію з ООН та ввести миротворців в Україну, попереджаючи про те, що якщо не зупинити Росію зараз – міжнародна безпека та верховенство права опиняться під загрозою [99].

Досить визначним став канадський багатонаціональний протест проти окупації Криму що пройшов у місті Монреаль 31 березня 2014 р. Він був організований Комітетом допомоги Україні міста Монреаль, і на ньому подібно мітингу 6 березня у США були присутні не лише українці, але й представники інших національних громад Канади, зокрема: Грузії, Молдови, Латвії, Румунії, Литви та Сирії [32]. Цей мітинг мав велике значення та вплив, про що свідчить участь у мітингу тогочасного мера міста Монреаль.

Таким чином, завдяки зусиллям української діаспори Канади і США підчас трагічних подій у березні 2014 р. громадськість країн північної Америки а також усього світу знаходились під постійним тиском з вимогами допомоги Україні. Хоча світ і не наважився дати належну відсіч агресору, як це передбачалось підписаними ними угодами, українська діаспора змогла утримати важливість цього питання, допомогла винести його з локального рівня на глобальний. За

словами тогочасного голови СКУ Е. Чолія саме таке завдання на початку агресії і стояло перед світовим українством. Вже після анексії Криму у березні 2014 р. головною задачею української діаспори, за словами Е. Чолія, стало «представити питання Криму не лише виключно українську проблемою, а й світовою проблемою» [39]. Аналізуючи цей період можна стверджувати, що діаспора вже на той час справлялась з цією задачею. Постійна інформаційна робота діаспори, великі українські мітинги де окрім власне українців також брали участь представники інших національних громад на яких фактично була сформована проукраїнська коаліція в Канаді і США, в комплексі не дали РФ нівелювати українське питання. Саме вищезазначеними діями українська діаспора вже нанесла перший удар по гібридній війні яку почала РФ, намагаючись виставити ситуацію як «внутрішній конфлікт України» і нівелювати значення власної агресії.

2.3. РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА ВТОРГНЕННЯ РФ НА СХІД УКРАЇНИ

Ще на початку Євромайдану та протягом Революції гідності січня-лютого 2014 р. українська діаспора відчувала загрозу зі сторони РФ у південно-східних регіонах України. У промовах та статтях які робили українці в діаспорі часто акцентувалась увага на тому, що насправді вся Україна солідарна з Євромайданом, від Одеси, Миколаєва, Сімферополя, Севастополя, до Донецька, Луганська та Харкова і вказували на штучність таких рухів як «антимайдан», що були створенні за гроші «регіоналів», які грають на руку Кремля. Після вторгнення РФ у Крим та низки російських провокацій у південно-східних регіонах України діаспора у своїх заявах відкрито писала про штучність таких подій, заперечуючи «сепаратизм» і наголошуючи на загарбницьких діях Кремля.

Справа була ускладнена тим, що вторгнення РФ на схід України для світового спостерігача проходило у більш скритому та заплутаному вигляді, ніж у Криму. Тому основною задачею для української діаспори було довести світу, що те що відбувається на сході України – це не «внутрішній конфлікт в Україні» чи «громадянська війна» про що говорила російська пропаганда та її адепти, це таке ж вторгнення РФ в Україну як і в Криму, тобто продовження імперських зазіхань Росії на Україну та війна проти всього вільного світу. З цим були пов'язані перші заяви української діаспори що до війни на сході України. 8 квітня 2014 р. КУК виступили з заявою в якій чітко засудили РФ за провокації на сході країни, вказали на те що Путін планує повторити на цих територіях «Кримський сценарій» і закликали країни гарантів безпеки України – зокрема Великобританію та США належним чином відповісти на агресію Росії [91]. 15 квітня 2014 р. КУК зробили нову заяву, в якій акцентували увагу на тому, що так звані «сепаратисти» насправді контролюються РФ, мають на меті дестабілізувати країну і виправдати подальше захоплення України з боку РФ. У цьому ж зверненні, КУК закликали уряд Канади надати Україні оборонну зброю

та працювати з НАТО у напрямку подальшої військової допомоги з боку альянсу Україні [92].

Дуже вагому діяльність також проводили УККА. Протягом березня місяця тривали низка зустрічей представників української громади США з американськими високопосадовцями. Основний пріоритет діяльності діаспори протягом середини березня – квітня 2014 р. полягав у тому, щоб добитись максимальних санкцій зі сторони урядів своїх країн, привернути увагу світового суспільства на війну Росії проти України і довести світу те, що захист суверенітету України відповідає інтересам усього демократичного світу. Такий підхід мав успіх. Наприкінці березня 2014 р. проти дій Росії дуже різко висловився Прем'єр-міністр Канади Стівен Гарпер, а також анонсував виділення урядом Канади підтримки Україні у розмірі 220 млн доларів і анонсував свою поїздку до України [95]. Міністр закордонних справ Канади Дж. Берд [72] засудив дії Росії на сході України і пригрозив РФ міжнародною ізоляцією за подальші дії.

Проте, найбільшим досягненням діаспори за цей період став прийнятий США 3 квітня 2014 р. «Акт на підтримку суверенітету, територіальної цілісності, демократії та економічної стабільності України» яким Сполучені Штати підтверджували свою прихильність Будапештському меморандуму, вимагали РФ вивести війська, зобов'язувались працювати з ЕС та НАТО з метою допомогти Україні. Також США зобов'язувались підтримувати незалежність України і надавати Україні необхідну економічну допомогу [86]. Цей закон став фундацією для розширення подальшої допомоги Україні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Початок 2014 р. став переломним роком в історії України. З одного боку, ми маємо консолідацію усього українського суспільства заради спільної ідеї та майбутнього і перемогу Революції гідності. З іншого боку – досягнення громадянського суспільства в Україні не залишила без уваги РФ, яка увесь час марила ідеями імперіалізму і лише шукала можливість вдарити по Україні з метою знищити нашу державу. Після перемоги Революції гідності українцям довелось пережити нову історичну травму – захоплення і анексію Криму та російську інтервенцію на схід України. Проте, Росії не вдалось виконати свої першопочаткові плани – захопити південь та схід України. Супротив українців не дав РФ розколоти українське суспільство всередині країни та міжнародне суспільство у думках що до дій Кремля. Українські громади у Канаді і США відігравали величезну роль у цих подіях. Завдяки зусиллям усього світового українства, світ з перших днів Євромайдану був на стороні демократичного вибору України, розумів усю сутність режиму Януковича і знав справжні наміри Кремля що до України. Коли відбулось російське вторгнення в Україну, у діаспори вже була сформована платформа для дій. Діаспора мала постійний контакт з урядовцями у своїх країнах, проводила акції та інформаційні кампанії разом з іншими національними громадами солідарними з Україною, і в решті-решт змогли добитись проривних рішень з боку своїх урядів на користь України.

Але це був лише початок діяльності української діаспори. Подальший розвиток подій на сході України вимагав посилення тиску на уряди країн щоб вони остаточно зрозуміли, що повноцінний захист суверенітету України є в інтересах усього світу, тому як мінімум необхідно надати Україні усі види допомоги – від економічної та гуманітарної допомоги до летальної зброї.

3. СПРИЯННЯ ПРОВЕДЕННЮ АТО ТА ООС З БОКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США

3.1. ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У ВИСВІТЛЕНІ АТО ТА ООС

Станом на квітень 2014 р. російські спецпідрозділи, банди та їх куратори активно чинили безлад на території південних та східних областей України. Ці події в діаспорі подавались досить однозначно – Росія готує ці регіони до схожого з Кримським сценарію, а також, не збирається зупинитись на цьому, адже Путіну потрібна вся Україна. На шпальтах ЗМІ діаспори активно з’являлись повідомлення про діяльність російських дестабілізаційних елементів на сході. На початку квітня 2014 р. у газеті «Свобода» ми можемо спостерігати перші згадки про «антитерористичну операцію» у Луганську, Донецьку і Харкові яку анонсував в.о. Президента О. Турчинов [35] і про офіційний початок самого АТО [34]. Детально події, провокації та злочини росіян на Донбасі, висвічували в номерах газети «The Ukrainian Weekly» за квітень 2014 р. У зазначених джерелах подавалась інформація, яка об’єктивно відображала події в Україні і давала конкретні поради як українській діаспорі допомагати боротись з російською агресією. Дуже ефективним був підхід діаспори у Канаді, яка публікувала детальні довідники з «кризи» в Україні для світової спільноти, де розвінчувались російські міфи про схід України, Євромайдан, тощо [84]. Українська діаспора з кожним офіційним візитом до України поступово покращувала свою інформаційну політику, адже поліпшувалась співпраця з українськими урядовцями та провідними українськими ЗМІ, які активніше публікували звернення та матеріали від діаспори. Величезний крок для поглиблення співробітництва між діаспорою та Україною у інформаційній боротьбі проти РФ відбувся у 2016 році, коли делегація СКУ зустрілась з делегацією СБУ у Києві з метою спільної боротьби проти російської дезінформації, під час якого СБУ пообіцяли надалі надавати СКУ відкриту інформацію про порушення з боку РФ

«Мінських домовленостей» та щодо діяльності російських військових та агентури в Україні [43, с. 130]. З цього часу діяльність діаспори та уряду України була остаточно синхронізована з метою якомога ефективніше довести до світу злочини Росії і її абсолютне небажання виконувати будь-які домовленості.

3.2. ВОЛОНТЕРСЬКА ТА ГУМАНІТАРНА ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Антитерористична операція на сході України починалась у дуже важких для країни умовах. Режим Януковича роками штучно розчиняв українські збройні сили. Коли прийшов час захищати країну від російської збройної агресії – багато військових структур довелось переформувати та відновлювати. Через це довгий час серед українських військових в зоні АТО було значне доукомплектування. Тому питання комплектації українського війська стало одним з найпріоритетніших для діаспори. Протягом 2014 – 2021 рр. у країнах північної Америки українському війську найбільше допомагали вже згадані УККА, КУК, СКУ і ЗУАДК. Вони напряду працювали з військовими відомствами України та окремими батальйонами.

Велику роль на початку АТО у травні 2014 р. зіграла створена за ініціативою Уляни Супрун та за підтримки СКУ ініціатива «Patriot defence», яка надавала медичну допомогу та підготовку українським воїнам [44, с. 124]. Ця програма була особливо важливою на початку війни, бо у той час саме через брак належної медичної допомоги зростала кількість втрат на фронті. У січні 2015 р. з метою підвищення рівня медичної підготовки серед українського війська за ініціативи «Patriot defence» було проведено міжнародну конференцію на тему «розвиток, стандартизація та впровадження тактичної медицини в Україні», і вже незабаром, була започаткована програма підготовки бійця-рятувальника [64]. Значну медичну допомогу українським військовим також надавала некомерційна організація «Support Hospitals in Ukraine» [90]. Найбільш організовано у питаннях волонтерської допомоги проявив себе ЗУАДК, який з 2014 по 2021 рр. кожен рік відправляв великі «контейнери» Україні, де велика частина допомоги була призначена для воїнів АТО та військових шпиталів [77 - 83]. Загалом, українська діаспора у Канаді і США має дуже високу волонтерську культуру та волонтерські традиції, тому там діє безліч локальних організацій та індивідуальних ініціатив,

що займаються організацією вантажів з медичною та гуманітарною допомогою. Ще одна організація, яка відзначилась великою гуманітарною допомогою Україні з початку вторгнення у 2014 р. – це проект «Save Ukraine Now» що займається залученням до допомоги Україні політиків, бізнесменів та усіх інших впливових осіб що переймаються долею України [44, с. 128].

3.3. ЛОБІЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ ДІАСПОРОЮ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ

Лобіювання надання військової допомоги Україні було одним з головних пріоритетів у діяльності української діаспори Канади і США протягом всієї російської агресії. Заклики надати Україні зброї для захисту власних кордонів робили усі українські організації з самого початку агресії РФ у 2014 р. УНІС ще починаючи з лютого 2014 р. і далі активно залучали американських конгресменів до українського питання, розповідаючи про наміри та амбіції путінської Росії і запевнювали у необхідності надання Україні військових засобів для оборони свого суверенітету [10]. Завдяки цим та іншим зусиллям 3 квітня 2014 р. в США було прийнято вже побіжно згаданий нами «Акт на підтримку суверенітету, територіальної цілісності, демократії та економічної стабільності України» у якому США мали поглиблювати військову співпрацю з Україною. Цей закон був результатом впливу української громади США на американських радників, сенаторів та конгресменів, і він був проривним у питаннях підтримки України з боку США. Але досвід війни з російськими бандами на сході показав, що цей закон не покриває необхідність України у військовій допомозі. Тому українська діаспора розуміла необхідність розширити можливості для отримання від уряду США військової допомоги. Завдяки сприянню української громади у США, Конгресового українського кокусу і регулярному проведенню у Конгресі «Українських днів», в грудні 2014 р. було прийнято новий «Акт на підтримку свободи України – 2014» згідно якому Україна визнавалась союзником США поза НАТО а Президент США отримував можливість (хоча і не був фактично зобов'язаний) надавати Україні різні види оборонної та летальної зброї. Цей акт також надавав можливість вводити санкції проти тих, хто фінансуватиме підсанкційні російські компанії та розширював інші можливості допомагати Україні [87]. Хоча прийняття закону серед діаспори було сприйняте однозначно позитивно – постала проблема його реалізації. Діаспора постійно зауважувала на

те, що надання летальної зброї після підписання закону так і не відбувається. З цією метою, УККА активно закликала українську громаду США вплинути на Білий Дім, надсилати повідомлення з закликами надати зброю Україні, а також закликали писати виборним членам Конгресу із своїх громад з вимогами надати зброю Україні [11]. Але справа надання зброї на деякий час сповільнилась після того як США поклали надію на реалізацію «Мінських угод», про що у березні 2015 р. повідомила помічник держсекретаря США з питань Євразії та Європи В. Нуланд [65].

Українська громада у США не була задоволена масштабами військової допомоги з боку адміністрації Б. Обами. УККА часто робили ремарки про те, що адміністрація Президента Обами є нерішучою щодо допомоги Україні. Після того як у січні 2016 р. Президент Б. Обама назвав Україну та Сирію «клієнт-державами, які вислизуються з-під її (ред. Росії) орбіти» УККА критикували Президента США за «шокуючу недбалість щодо гарячих питань зовнішньої політики» [15]. Після несподіваної перемоги Д. Трампа на виборах США, який часто говорив про своє бажання «говорити з Росією», світове українство довгий час було занепокоєне подальшою політикою Білого Дому що до України. Проте в решті-решт, Президент Д. Трамп продовжив підписувати бюджети у яких були закладені кошти для підтримки обороноздатності України. Перспективи ще покращились після того як спеціальним представником Державного департаменту США з питань України назначили посла Курта Волкера, який 25 липня 2017 р. заявив про те, що США розглядає можливість надання оборонної зброї в Україну з метою її захисту проти російської агресії, УККА відзначили освіченість представника у питаннях України [19].

Величезну роль у лобіюванні усіх видів допомоги Україні відіграла також і канадська діаспора. 19 червня 2014 р. КУК звернувся до парламенту Канади з закликом терміново збільшити допомогу Україні, зокрема, разом з країнами

НАТО надати військову допомогу, ввести санкції проти російського військового, фінансового, та енергетичного сектору [96]. Це звернення виявилось особливо актуальним, адже після того як 17 липня 2014 р. російські терористи збили літак рейсу МН17, канадський уряд рішуче виступив з закликом ввести сильніші санкції проти РФ і вже у серпні 2014 р. уряд Канади почав вперше активно надавати Україні нелетальну військову допомогу [75].

Праця діаспор обох країн не виявилась марною, адже вже у грудні 2017 уряди США і Канади прийняли рішення дозволити своїм експортерам подавати прохання на дозвіл комерційного експорт певної вогнепальної зброї американських та канадських виробників. Вже у квітні 2018 р. державний департамент США оголосив про можливість надання протиракетних комплексів «Джавелін» Україні, а після інциденту у листопаді 2018 року, коли російські кораблі захопили три українські кораблі і 24 моряків біля Керченської протоки постало питання можливості надання Україні і проти корабельної зброї.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Лобіювання українською діаспорою військової допомоги Україні завжди було і залишається надважкою задачею в якій українська діаспора довгий час відіграє одну з ключових ролей. Російський наратив рокам створював оманливий міф про величність власної армії, залякував країни світу парадними військами і ядерної зброєю. В цих умовах, коли російська армія ще не стигла продемонструвати свою справжню сутність у бою, світ сліпо вірив у поширені російською пропагандою міфи про те, що надання летальної зброї Україні нібито може викликати «ескалацію конфлікту» і зробити країни заходу учасниками «проксі-війни» проти РФ. Уряди провідних країн довгий час дуже нерішуче підходили до питання повноцінної військової допомоги Україні виходячи саме з цих помилкових міркувань. Дали «Мінські домовленості» багатьом країнам марну надію на те, що війну Росії проти України можна буде зупинити саме шляхом перемовин, або як мінімум «заморозити» до «кращих часів». Усі ці підходи було абсолютно недалекоглядними і небезпечними як для України так і для всього світу, що добре розуміли в діаспорі.

З кожним роком подальшої російської агресії українська діаспора намагалась знайти підхід до високопосадовців своїх країн, пояснюючи що питання України – це війна проти усього демократичного світу, яку неможна зводити ні у якому разі до «внутрішнього конфлікту» ні до «регіонального конфлікту». В решті-решт діаспорі вдалось остаточно переконати уряди Канади і США що безпека і суверенітет України – це запорука безпеки Європи та шлях до відновлення стабільності у системі світової безпеки, і процес отримання зброї для захисту України згодом був поступово розблокований.

4. ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА УРЯДОВІ РІШЕННЯ КАНАДИ І США ЩО ДО УКРАЇНИ

4.1 ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА ВЛАДНІ СТРУКТУРИ КАНАДИ І США

Ще одне з ключових завдань української діаспори – формування та підтримка проукраїнського лобі у владних структурах своїх країн. З цією метою українські громади активно ведуть суспільні заходи, пишуть листи до високопосадовців, організують конференції та інші заходи які мають на меті ознайомити загал з українським питанням.

Дуже активно у напрямку співпраці з високопосадовцями завжди працювала українська діаспора у США. Вашингтонське бюро УККА - УНІС регулярно проводить у Конгресі США «Українські Дні» з метою ознайомити конгресменів США з українською повісткою. Ці дні завжди були надзвичайно ефективними у контексті лобізму українських інтересів при владних структурах США, адже саме завдяки ним у конгресі США дізнавались про Україну та її потреби і активно поширювалось українське лобі яке добре розуміло необхідність допомагати Україні.

Зустрічі представників української громади США з американськими високопосадовцями мали ключову роль на ранньому етапі агресії РФ проти України. У березні 2014 р. УККА змогли організувати зустрічі з сенаторами Дж. Маккейном, К. Мерфі й М. Кірком які активно виступали за збільшення допомоги Україні. 16 березня УККА організували зустріч з конгресменом Стівом Ізраїлем, який написав лист до Президента США що закликав збільшити допомогу Україні [2, с. 448]. Ці зустрічі продовжувались і далі. З важливих зустрічей які організувати УККА протягом своєї діяльності можна згадати зустрічі з:

1. Віце-президентом (і майбутнім Президентом) США Дж. Байденом;

2. Спеціальним радником віце-президента Байдена зі справ Європи і Євразії М. Карпентером;
3. Радниками Державного секретаря Х. Клінтон - послом М. Вервір і Н. Бернсом;
4. Заступником помічника державного секретаря у питаннях Європи і Євразії Е. Рубіном;
5. З автором «Закону про підтримку свободи України 2014» Сенатором Р. Менендесом;
6. Помічником секретаря із справ Європи, Середнього Сходу та Африки М. Лаллі, та іншими ключовими високопосадовцями США [41, с. 303].

Існують також ще дві ключові українські організації у питаннях лобізму - «Конгресовий Український кокус» створений ще у 1997 р. та «Український кокус у Сенаті США» створений у лютому 2015 р. які активно лобіюють інтереси України серед владних структур США. УККА з 2014 р. по 2021 р. також активно проводили конференції що стосувались безпеки України у різних громадах та містах по США на які регулярно запрошувались конгресмени. Така політика залучення до українського питання американських високопосадовців має конкретні позитивні наслідки для України. Конгресменами які підтримують Україну працюють над законопроектами у підтримку України, а українська громада підтримує та розповсюджує інформацію про ці ініціативи. Як приклад законів, що були активно лобійовано українською громадою - вже згаданий нами «Акт на підтримку України 2014» від грудня 2014 р. та «Закон про протидію дезінформації і пропаганді» від грудня 2016 р. та інші.

У Канаді питанням співпраці з високопосадовцями активно займаються «Інформаційне бюро» КУК, та з 2016 р. Канадсько-українська група дружби [62, с. 72]. КУК співпрацюють з усіма провінційними та міськими урядами, політичними партіями з метою залучити якомога більше допомоги Україні.

Українська діаспора в Канаді постійно інформує чиновників федерального уряду, комітети закордонних справ, комітети оборони та підкомітет з міжнародного захисту прав людини в канадському парламенті про ситуацію в Україні й інформує про потреби українців [41, с. 241-242]. КУК також є одним з очільників «Канадсько-української дорадчої ради», яка включає у себе високопосадовців департаментів федерального уряду Канади та представників української діаспори. Однією з задач цієї організації є організація зустрічей з чиновниками Міністерства міжнародних справ та Міністерства національної оборони, на яких обговорюється розвиток відносин між Канадою та Україною. Завдяки співпраці з урядом Канади, з 2014 р. українська діаспора в Канаді змогла добитись для України:

1. Понад \$750 мільйонів допомоги Україні;
2. Підписання договору про вільну торгівлю між Канадою та Україною;
3. Вагомі та передові на свій час санкції проти РФ;
4. Спільні військові навчання (UNIFIER);
5. Заборони в'їзду та санкції проти низки чиновників РФ;
6. Угоду про співпрацю в обороні між Канадою і Україною (2017 р.);
7. Прийняття законів, що дозволяли експорт зброї в Україну;
8. Низки грантів на державне будівництво та реформи в Україні [41, с. 242].

Варто зауважити, що у США та особливо у Канаді більшість виборчих кандидатів, що проходять до вищих щаблів влади як правило мають проукраїнську позицію, що зумовлено необхідністю отримати підтримку на виборах від української та інших впливових національних громад. Але сам факт того, що Україна та її суверенітет тепер майже автоматично сприймається політиками як стратегічний інтерес Канади і США – одне з головних досягнень

української діаспори, адже саме на це були спрямовані величезні зусилля громади.

4.2 УКРАЇНЬСЬКА ДІАСПОРА У ЛОБІЮВАННІ САНКЦІЙ ПРОТИ РФ

Лобіювання введення санкцій проти РФ, на ряду з лобіюванням належної військової допомоги Україні є головними напрямками діяльності української діаспори. Як ми вже зазначали у попередніх розділах, завдяки співпраці української діаспори з владними структурами своїх країн було розроблено низку законопроектів в інтересах України. Але щоб втілити їх у життя (спочатку прийняти, а потім належно реалізувати) українській громаді необхідно було докладати великих зусиль.

Вже у «Акті на підтримку суверенітету, територіальної цілісності, демократії та економічної стабільності України», що був прийнятий у квітні 2014 р. США зобов'язувались вводити санкції проти усіх тих, хто підриває цілісність України а також мали поглиблювати військову співпрацю США і України. У «Акті на підтримку свободи України – 2014» від грудня 2014 р. Президент США отримував можливість вводити санкції проти тих, хто фінансуватиме підсанкційні російські компанії. Це були проривні закони української громади, адже вони відкривали величезні можливості для поглиблення подальших санкцій. Але як відомо, «Акт на підтримку свободи України – 2014» не до кінця реалізовувався владою США, особливо після того як з'явилась надія на реалізацію «Мінських угод» зі сторони Росії. Українська діаспора добре розуміла марність таких сподівань, тому постійно наполягала на тому, щоб посилювати тиск на Росію. Вже на початку 2015 р. після низки чергових терактів Росії (обстрілу Маріуполя і теракту під Волновахою) УККА і закликали США:

1. Визнати Росію країною спонсором тероризму;
2. Надати українським військовим належну зброю, що допоможе дати відсіч російському агресору і захистити усі свої території включаючи Крим;
3. Прискорити прийняття України до НАТО та ЄС;

4. Досягти заборони банківських операцій SWIFT для Росії;
5. Довести необхідність скасування чемпіонату світу по футболу 2018 у Росії;
6. Вимагати негайного звільнення Надії Савченко та усіх інших ув'язнених українців, що були викрадені з території України та зараз знаходяться на території Росії проти правил Женевської конвенції.
7. Заборонити членство Росії в G20;
8. Виключити Росію з членства у Світовій Організації Торгівлі.
9. Почати повноцінно втілювати «Акт на підтримку України» підписаний 18 грудня 2014 р. [11].

Більшість з цих вимог, нажаль, не була завчасно виконана з боку США. Проте українська громада продовжувала захищати національні інтереси України, посилюючи і зберігаючи тиск на РФ.

Як ми згадували раніше коли розглядали лобіювання надання належної зброї Україні, українська діаспора була занепокоєна обранням Д. Трампа Президентом США через його заяви про можливість «домовитись з Росією». Серед української громади поширювалось занепокоєння, що з 2017 р. може початись процес відновлення відносин з Росією, подібний тому, що стався після виборів Президента США у 2008 р., не дивлячись на нещодавнє вторгнення РФ у Грузію напередодні. Українська громада США закликала почати кампанію #NotAnotherReset яка мала на меті попередити суспільство від навіть потенційної можливості поступового перезапуску відносин між США та РФ. УККА чітко доводили ризики таких перспектив, адже саме після виборів 2008 р. в США відбулося перезавантаження у відносинах між країнами, після чого слідувало зняття з Росії санкцій за вторгнення у Грузію в замість співпрацю з РФ в ООН по питаннях Ірану. В результаті такого перезапуску РФ успішно зберегла вплив у регіоні, саботувала вибори в Україні та просунула маріонетковий уряд В.

Януковича. УККА заявили, що Україна не може дозволити подібне перебалансування відносин між РФ і США [17]. На щастя кардинального зміни курсу США не відбулось і Україна продовжила отримувати допомогу з боку США. Позитивно на співпрацю з діаспорою та допомогу Україні вплинуло призначення К. Волкера спеціальним представником США з питань переговорів з Україною, який добре розумів специфіку російської агресії. Були також введені нові санкції проти РФ. Зокрема, у серпні 2017 р. Президент Трамп підписав «Закон про боротьбу проти американських противників через санкції», який закріплював введені проти РФ санкції за агресію проти України а також впроваджував нові санкції через втручання РФ у вибори Президента США у 2016 р [20]. Ці ж санкції за втручання у вибори США були ще раз посилені у 2018 р.

Проте згодом Д. Трамп все ж почав активніше говорити про можливість розширення діалогу з РФ. 8 червня 2018 р. УККА виступили із заявою яка різко засуджувала припущення Д. Трампа щодо можливості повернення РФ до G7 [23]. Літом 2019 р. Д. Трамп повторив цю тезу, зазначивши ще більш конкретно що він був би не проти знову бачити «G8». У відповідь УККА знову різко засудили слова Президента, нагадавши чому Росія була виключена з клубу великих країн, і запропонували Президенту натомість відвідати Україну, що побачити чому Росії не місце у G7 [25]. Українська громада була дуже занепокоєна поведінкою Трампа, який розбив низку декларативних кроків на зустріч Росії та занадто мало приділяв уваги злочинам які коїть Росія в Україні. Вже підчас скандалу Трамп-Україна, що розгорівся в вересні 2019 р., українська діаспора діяла обережно, звертаючи увагу на те, що Україна є і залишається стратегічним партнером і союзником США.

2020 став досить дуже складним роком для світу. Українське питання на початку року активно обговорювалось у ЗМІ через збиття Іраном 8 січня 2018 українського літака під час рейсу 752 МАУ. Але коронавірусна повістка сильно

зсунула увагу ЗМІ у сторону пандемії. Увесь рік діаспора активно займалась не лише вирішенням питань пандемії і гуманітарною допомогою Україні, але й критично важливим питанням «Північного потоку-2». У 2019 р. США ввели санкції проти компаній які брали участь у будівництві Північного потоку-2, але були великі проблеми із збереженням санкцій проти проекту. Українська діаспора активно доводила тези, що відкриття Північного потоку-2 іде у супереч стратегічним інтересам США, підірве безпеку Європи і найголовніше – становить загрозу для України [26]. У лютому 2021 р. США почали вимагати від Німеччини скасувати проект і натомість допомогти Україні у розбудові газової інфраструктури. Проте вже у травні 2021 р. адміністрація Дж. Байдена оголосила про зняття санкцій з проекту через те, що він був майже готовим і такі санкції скоріш «підривали відносини союзників». Як відомо, Північному потоку-2 так і не судилося запрацювати і усі попередження українців щодо небезпеки цього проекту виявились абсолютно виправданими.

Проте варто зазначити, що протягом 2020 – 2021 рр. українська діаспора у США зберігала актуальність українського питання, проводили компанії з захисту інтересів України (зокрема акції #SupportUkraine від УНІС) [27], лобіювали закони в інтересах України і у серпні 2021 р. почали акцію #StopNordStream2 [31].

Діаспора у Канаді також мала велику роль у лобіюванні санкцій проти РФ. Хоча специфіка діяльності саме Канади полягала у тому, що тут українська громада через свій великий вплив першою досягала проривних рішень, які потім спонукали найбільш впливову країну світу – США приймати аналогічні або схожі важливі рішення для України. Наприклад Канада першою анонсувала великі санкції проти РФ за загарбання Криму і ще до США почала надавати Україні нелетальну військову допомогу. Як приклад – напередодні 19 червня 2014 р. КУК звернувся до парламенту Канади з закликом терміново збільшити допомогу Україні, зокрема, разом з країнами НАТО надати військову допомогу, ввести

санкції проти російського військового, фінансового, та енергетичного сектору [96]. Це звернення виявилось особливо актуальним, адже після того як 17 липня 2014 р. російські терористи збили літак рейсу МН-17, канадський уряд рішуче виступив з закликом ввести сильніші санкції проти РФ і вже у серпні 2014 р. уряд Канади почав вперше активно надавати Україні нелетальну військову допомогу [75].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4

Таким чином, розглянувши питання лобізму української діаспори в Канаді і США ми можемо побачити цілий спектр підходів української громади для просування національних інтересів при владних структурах в своїх країнах. В них входять заходи з метою ознайомити високопосадовців з українським питанням які різняться за характером: це можуть бути як просто організовані зустрічі з політиками (особливо ефективно з цим справляються «Українські дні» у Конгресі США) або організація різних конференцій, а можуть бути і більш різкі заходи, наприклад акції з метою схилити владу до підтримки України, або навіть тиск на владу шляхом надіслання листів до владних структур та політиків із закликами потримати ту або іншу ініціативу заради України. Проте, важливо пам'ятати, що українська діаспора не веде політичних ігор, намагаючись досягти певного рівня політичного впливу виключно у своїй країні. Діаспорі важливо одне – співпрацювати з будь-яким урядом, з будь-якою впливовою партією чи організацією - опозиційна вона в цей момент чи ні, з метою досягнення всеохоплюючої підтримки України. Тому українська діаспора ніколи не іде на конфлікт з владою і намагається максимально запобігти навіть потенційній антогонізації України, щоб в будь-якому разі не зашкодити відносинам між Україною та США. Можна цілком констатувати, що за період 2014 – 2021 рр. українська діаспора діяла максимально обережно у цьому напрямі, успішно лобіюючи вкрай важливі для України рішення – зокрема щодо надання зброї а також посилення санкцій проти РФ.

5. ПРАВОЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США

5.1 ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ З ЗАХИСТУ ПРАВ КРИМСЬКИХ ТАТАР

Забезпечення прав, свобод та безпеки народу України наряду з захистом незалежності держави та її кордонів входять в коло основних національних інтересів України, адже всі ці пункти складають суверенітет держави. Першим порушенням суверенітету у 2014 р. стала анексія Криму через порушення державних кордонів України і порушення свобод та прав людини на окупованому півострові. Дуже швидко окупанти почали репресії проти проукраїнського населення, особливо проти кримських татар, що потребувало негайного відображення у міжнародній площині. Українська діаспора почала працювати над цим вже у березні 2014 р., дуже швидко налагодивши співпрацю з Світовим конгресом кримських татар. З самого початку вторгнення російських військ на територію Криму в українських громадах Канади і США почали піднімати питання порушення росіянами прав кримських татар і необхідність їх захисту. Українська діаспора активно сповіщала уряди своїх країн про злочини які здійснює Росія в Криму. Завдяки цим зусиллям - вже 18 березня 2014 р. Міністерство закордонних справ Канади зробили заяву у якій рішуче засудили вбивство кримськотатарського активіста Решата Аметова, який на початку березня виступав проти російського вторгнення у Крим [74]. 18 травня 2014 р. на 70-ту річницю депортації кримських татар СКУ виступили з заявою у якій висловили солідарність з кримськими татарами і вказали на порушення прав кримськотатарського народу в Криму, зокрема на залякування, заборону на в'їзд до Криму лідеру кримськотатарського народу Мустафі Джемілеву, та цинічну заборону проводити пам'ятні заходи з нагоди 70-ої річниці депортації кримських татар, в результаті чого з Криму вже на травень 2014 р. виїхало більше 7 тис кримських татар [57]. З цього часу дружня співпраця української діаспори з кримськими татарами стрімко розвивалась. Вже у серпні 2015 р. УККА взяли

участь у 2-му Всесвітньому кримськотатарському конгресі [13]. Організації української діаспори постійно піднімали питання Криму та прав кримських татар на різних міжнародних платформах до яких у них є доступ. Як приклад, у грудні 2015 р. представники УККА зустрілись з помічником секретаря ООН з прав людини, піднявши питання порушення прав жителів незаконно окупованого Кримського півострова, а також українських в'язнів, що незаконно знаходяться у РФ [14]. У квітні 2017 р. Меджлис кримськотатарського народу під час 16-ої сесії ООН з питань корінних народів провели програму під назвою «Крик корінних кримських татар в окупованому Криму» у якій взяли участь УККА та інші представники українських громад північної Америки [18]. Українці також часто підтримували законопроекти які вшановували дні трагедії депортації кримських татар і визнавали депортацію 1944 р. геноцидом кримськотатарського народу [94]. Спільна активність кримських татар та світового українства зробила можливою резолюцію парламенту Канади від 10 червня 2019 р, що визнавала депортацію кримських татар геноцидом [85]. У 2021 р. організації української діаспори також взяли участь у Кримській Платформі. До участі в Кримській Платформі УККА опублікували свою Кримську доктрину в якій заявили, що «єдина надія на повернення основних прав людини народу Криму – це кінець російської військової окупації» [31].

Таким чином, українські громади Канади і США увесь час працювали у напрямку захисту прав кримських татар, постійно інформуючи громадськість своїх країн про порушення прав людини в окупованому Росією Криму і про необхідність деокупації Криму, щоб запобігти подальшим репресіям проти кримських татар.

5.2 ПРАВОЗАХИСНІ ІНІЦІАТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КАНАДИ І США

Українська діаспора має великий правозахисний досвід в рамках еміграційної діяльності. Протягом ХХ ст. українців в еміграції займались справами дисидентів та доводили світу злочини радянської влади проти прав та свобод українців. Тому українська діаспора у Канаді і США з особливою активністю займалась підтримкою та захистом захоплених Росією українців. Українські юристи в діаспори готували документи та допомагали у справах в захисті полонених українців, зокрема у справі полоненої росіянами української льотчиці Надії Савченко. Юридичні заходи також підтримувались найвпливовішою правозахисною акцією того періоду «#FREESAVCHENKO», що пройшла 25-26 січня 2015 р. у Канаді (Вінніпегу та Монреалі, Торонто, Калгарі), США (Вашингтоні, Нью-Йорку, Сієтлі, Сан-Франциско, Сан-Дієго) та інших містах північної Америки [63]. УККА регулярно робили заяви з вимогами звільнити українську льотчицю, а також організовували заходи в Конгресі США, під час яких низка конгресменів підписали лист до держсекретаря Керрі з закликом посприяти звільненню Н. Савченко і посилити тиск на Росію [11]. Українська діаспора у північній Америці також проводила літом 2018 р. кампанію #FreeSentsov у підтримку українського кінорежисера Олега Сенцова, закликавши Президента США взяти на себе ініціативу і вимагати звільнення О. Сенцова та ще більше ніж 60-ти політв'язнів, яких Росія викрала з України [23].

Варто також загадати про те, що організації української діаспори північної Америки увесь період 2014 – 2021 рр. максимально активно займались питанням Голодомору та його визнанням геноцидом українського народу. Після кожного чергового злочину РФ проти людяності в Україні, діаспора постійно вказувала на важливість факту визнання Голодомору як акту геноциду, адже некараність за такі тяжкі злочини лише спонукає агресора до нових злодіянь проти українського народу. Дуже успішним роком у лобіюванні цього питання став 2018 рік. 4

жовтня 2018 р. Сенат США перший раз офіційно визнав Голодомор як геноцид підкресливши, що це був навмисний злочин скоєний радянською владою проти українців [24, с. 2], а 11 грудня 2018 р. вже Палата представників Конгресу США визнала Голодомор геноцидом проти українського народу.

Правозахисній діяльності української діаспори також сприяє факт успішної співпраці з іншими національними громадами. У цьому контексті варто також загадати, що українська діаспора у Канаді і США має дуже добре налагоджену співпрацю не лише з кримськими татарами, але й з єврейськими громадами. Ще 30 березня 2014 р. очільник КУК Павло Грод разом з директором Центру у справах Ізраїлю та євреїв Шимон Фогельем видав статтю в якій він розвінчав міф антисемітизму в Україні, який роздувала російська пропаганда [88]. Також, СКУ разом з Світовим конгресом кримських татар та Всесвітнім єврейським конгресом сформували “Коаліцію за демократичний вибір” яка націлена на захист фундаментальних свобод і прав людини [49].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 5

Правозахисна діяльність української діаспори завжди була провідним напрямом захисту національних інтересів українців. Ще за часів існування СРСР українці в умовах еміграції довгий час могли займатись тими справами, які неможливо було об'єктивно дослідити на батьківщині. За таких умов українська діаспора накопичила величезний досвід діяльності з захисту прав українців в неволі. З початком російського вторгнення у 2014 р. цей досвід нажалі знадобився знову, коли Росія загарбала українські землі, проводячи на них відверто колоніальну політику, переслідуючи і викрадаючи українців на окупованих територіях і знову виселяючи кримських татар зі своєї батьківщини через 70 років після та сталінських злочинів 1944 р. Фактично, українська діаспора стала свідком початку нового російського геноциду проти України. Недарма українці закордоном вже більше 50 років приділяють особливу увагу Голодомору як факту геноциду проти українського народу, адже саме цей злочин завжди був свідомством про те, що російську імперську машину необхідно раз і назавжди зупинити, притягнути до відповідальності за усі злочини у минулому і дати належну відсіч сьогодні.

ВИСНОВКИ

Кожна національно свідома діаспора світу проживаючи поза історичної батьківщини завжди намагається працювати в інтересах власного народу. Українська діаспора не є виключенням. Історично склалось, що українському народу занадто часто доводилось проживати за межами власної історичної батьківщини. В таких обставинах багато українців адаптувались до умов життя на новій землі, але при цьому максимально зберігали свою національну ідентичність, будучи вірним національним інтересам українського народу та ідеї незалежної української держави. З відновленням української незалежності світове українство активно займалось розбудовою України і захистом українських національних інтересів закордоном. Особливо успішно у цьому напрямку працювали дві найбільші західні українські громади у Канаді та США, в країнах де демократичний лад сприяв їх діяльності, адже завдяки електоральному впливу українська діаспора отримувала низку можливостей повипливати на рішення влади своєї країни.

Українська діаспора роками накопичувала власний імідж серед громадськості а також захищала імідж Україні в очах світу. Це стало особливо важливо починаючи з 2010 р., коли до влади в Україні пройшов В. Янукович, який мав антидемократичні тенденції і не розділяв справжні інтереси українського народу, про що постійно нагадували представники діаспори урядам своїх країн. З початком Євромайдану українська діаспора у Канаді і США активно підтримувала протестуючих, засуджуючи спроби Януковича силою розігнати мітинги. Саме у цей час слова української діаспори про європейський вибір України абсолютно виправдались в очах світової спільноти, які побачили справжні стремління українського народу. Нажаль, Янукович не наважився погодитись з умовами протестуючих. Але Революцію гідності змогла перемогти режим, що спробував авторитарними методами зберегти владу. З таким успіхом громадянського суспільства не могла погодитись сусідня Росія, яка насправді

представляла з себе імперіалістичний рудимент СРСР, і не сприймала жодні справжні демократичні досягнення народів в регіоні. Українська діаспора навчена важким досвідом боротьби з СРСР добре розуміла російські імперіалістичні амбіції РФ, тому пильно стежила за злочинами які коїла РФ в регіоні за останні 23 роки і попереджала Україну та світ про загрозу з боку Кремля. У своїх зустрічах з канадськими та американськими високопосадовцями представники української громади доводили ці тези і запевняли у необхідності підтримати проєвропейський та євроатлантичний вибір українців.

З початком російської агресії у 2014 р. українська діаспора дуже швидко адаптувалась до викликів часу і консолідувала усі зусилля, щоб у критичний момент максимально допомогти Україні у захисті свого суверенітету. Завдяки зусиллям української діаспори були значно прискоренні рішення щодо прийняття санкцій проти РФ вже на самому початку вторгнення. Також українська діаспора допомогла Україні з інформаційною війною яку вела РФ в рамках гібридної війни. Завдяки інформаційним зусиллям української діаспори в Канаді і США питання Криму та Донбасу не стало «локальним конфліктом» як його намагалась подати РФ з метою виправдати своє вторгнення. Українці змогли довести, що російське вторгнення в Україну – це проблема світового масштабу, що вимагає негайного вирішення. Українська діаспора у Канаді і США робила все, щоб спонукати уряди своїх країн не лише приймати рішення на користь України, але і повноцінно виконувати їх. Лише за перший рік з початку російської збройної агресії українська діаспора змогла: добитись виключення Росії з клубу «Великих країн»; посприяти введенню низки персональних та галузевих санкції проти РФ та запровадженню місії ОБСЕ в Україні; успішно організувати гуманітарну допомогу Україні, а також розблокувати рішення щодо надання Україні нелетальної зброї з боку урядів Канади і США [33].

Проте не дивлячись на зусилля України та української діаспори, світ не поспішав давати належної відсічі РФ за порушення підписаного Будапештського меморандуму. Українській діаспорі доводилось боротись з нав'язаними Росією міфами про «ескалацію» конфлікту і нібито включенням країн заходу у «проксі війну» з РФ у випадку більш жорстких дій з боку західних країн, зокрема надання Україні належної летальної зброї та військової техніки. Частина аспектів українці таки змогли розблокувати та пролобіювати, але багато ініціатив українська діаспора так і не змогла остаточно досягнути до 2021 р. (зокрема відключення РФ від SWIFT, надання усієї необхідної зброї для захисту свого суверенітету, тощо). Увесь час з початку вторгнення Росії аж до 2021 р. світ марно вірив у можливість вирішити конфлікт «Мінськими угодами» які Росія абсолютно очевидно не збиралась виконувати. Українська громада доводила цей факт, фіксуючи злочини РФ та поступово лобіюючи нові санкції проти РФ та нові види допомоги Україні.

Підбиваючи підсумки ми можемо стверджувати, що українська діаспора Канади і США в період 2014 – 2021 рр. зіграла велику роль у захисті національних інтересів українців, значно посприявши підтримці України з боку урядів своїх країн а також надаючи значну волонтерську допомогу Україні. І хоча уряди Канади і США так і не надали увесь той список допомоги на який розраховувала діаспора і про який неодноразово заявляла – уся діяльність діаспори стала кроками до великих рішень, вони підготували уряди Канади і США до їх прийняття вже у найбільш критичний момент в сучасній історії України – на початку нового повномасштабного вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 р., коли рішення про відключення Росії від SWIFT та надання Україні належної зброї вже приймались набагато легше зокрема і через активну роботу діаспори з лобіювання цих питань протягом усього часу з початку російської збройної агресії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янова Н.М. Зарубіжне українство у відстоюванні національних інтересів України // «Молодий вчений», №3 (55), березень, 2018 р. – Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4981/4888>
2. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / Кер. проекту, упоряд. і наук. ред. П. П. Гай-Нижник; Авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. Міністерство освіти і науки України; Науково-дослідний інститут українознавства. – К.: "МП Леся", 2016. – 586 с. – [Режим доступу]: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0013323.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
3. Акція "Я - Волноваха" приходила під вікна Обама [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/2605033.html>
4. Бажан О.Г. КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 5: Кон - Кю / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2008. - 568 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Kongres_Ukrainsiv_Kanadi
5. Біловус Л. І. Вплив Української діаспори США на міждержавне співробітництво: Україна-США (1991-2018 рр.) – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45125/1/10.pdf>
6. Біловус Л.І. Світовий Конгрес Українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) - напрями роботи для збереження національної ідентичності. // Проблеми всесвітної історії. - 2017. - №2 (4) – Режим доступу: https://elibrary.ivinas.gov.ua/2153/1/problem_i_vsesv-04_17-197-209.pdf

7. Біловус Л.І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.) / Л. І. Біловус. - Тернопіль : ТНЕУ, 2017. - 608 с. – Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30006/1/Monografia_Bilovus.pdf
8. Бюлетень УККА. 2014.01 Січень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/January_2014_Bulletin_ukr.pdf
9. Бюлетень УККА. 2014.04 Квітень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Bulletin-April_2014-Ukr.pdf
10. Бюлетень УККА. 2015.01 Січень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Jan_2015-Ukr.pdf
11. Бюлетень УККА. 2015.02 Лютий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Feb-2015-Ukr.pdf>
12. Бюлетень УККА. 2015.07 Липень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/July-2015-Ukr.pdf>
13. Бюлетень УККА. 2015.09 Вересень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Sept-15-Ukr.pdf>
14. Бюлетень УККА. 2016.01 Січень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Jan._2016_-_Ukr..pdf
15. Бюлетень УККА. 2016.02 Лютий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Feb-2016-Ukr..pdf>
16. Бюлетень УККА. 2016.06 Червень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/June-2016-Ukr.pdf>
17. Бюлетень УККА. 2017.01 Січень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Jan-2017-Ukr_.pdf
18. Бюлетень УККА. 2017.05 Травень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/May-2017-Ukr..pdf>
19. Бюлетень УККА. 2017.08 Серпень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Aug-2017-Ukr..pdf>

- 20.Бюлетень УККА. 2017.09 Вересень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Sept-2017-Ukr.pdf>
- 21.Бюлетень УККА. 2018.01 Січень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Jan.-2018-Ukr_.pdf
- 22.Бюлетень УККА. 2018.04 Квітень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/April_2018_Ukr.pdf
- 23.Бюлетень УККА. 2018.07 Липень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/July-2018-Bulletin-Ykp.pdf>
- 24.Бюлетень УККА. 2018.12 Грудень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Dec-2018-Ykp.pdf>
- 25.Бюлетень УККА. 2019.09 Вересень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Sept.-2019-Ykp.pdf>
- 26.Бюлетень УККА. 2020.01 Січень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Jan-2020-Ukr_.pdf
- 27.Бюлетень УККА. 2020.09 Вересень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/Sept.2020-Ukr_.pdf
- 28.Бюлетень УККА. 2021.04 Травень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/May2021_Ukr.pdf
- 29.Бюлетень УККА. 2021.06 Червень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/June2021_Ukr.pdf
- 30.Бюлетень УККА. 2021.07 Липень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/July_2021_Ukr.pdf
- 31.Бюлетень УККА. 2021.08 Серпень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ucca.org/wp-content/uploads/2017/11/August2021_Ukr.pdf
- 32.В Канаді зібрали багатонаціональний протест проти окупації Криму [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.radiosvoboda.org/a/25315199.html>

33. Виступ Президента СКУ Євгена Чолія в Торонто, Канада, на тему: “Світовий Конгрес Українців у захисті України” (21 березня 2015 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youtu.be/yqWFmcukbzc>
34. Газета «Свобода». Число 16, п’ятниця, 18 квітня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.svoboda-news.com/arxiv/pdf/2014/Svoboda-2014-16.pdf>
35. Газета «Свобода». Число 15, п’ятниця, 11 квітня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.svoboda-news.com/arxiv/pdf/2014/Svoboda-2014-15.pdf>
36. Газета «Свобода». Число 5, п’ятниця, 31 січня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.svoboda-news.com/arxiv/pdf/2014/Svoboda-2014-05.pdf>
37. Горбачевський Т. С., МЕРЕЖА ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДОПОМОГИ АТО(2014–2017 РОКИ) – Режим доступу: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Gumanitarnii_No_16_1.pdf#page=124
38. Діаспора вимагає від влади США підтримки українського народу і жорстких санкцій для Януковича [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tyzhden.ua/diaspora-vymahaie-vid-vlady-ssha-pidtrymky-ukrainskoho-narodu-i-zhorstkykh-sanktsij-dlia-ianukovycha/>
39. Євген Чолій - 26.03.2014 - Час. Підсумки дня (Інтерв’ю) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youtu.be/pZMGANG8-4o?t=174>
40. ЗАКОН УКРАЇНИ Про національну безпеку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
41. Книжка звітів членів СКУ 2013 – 2018 рр. XI СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/2018-knyzhka-zvitiv-xi-sku.pdf>

42. КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ ЗАСУДЖУЄ РЕПРЕСИВНІ ЗАКОНИ, «ПРИЙНЯТИ» ПРОВЛАДНОЮ БІЛЬШІСТЮ В УКРАЇНСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ucc.ca/2014/01/17/%d0%ba%d0%be%d0%bd%d2%91%d1%80%d0%b5%d1%81-%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%86%d1%96%d0%b2-%d0%ba%d0%b0%d0%bd%d0%b0%d0%b4%d0%b8-%d0%b7%d0%b0%d1%81%d1%83%d0%b4%d0%b6%d1%83%d1%94-%d1%80%d0%b5/>
43. Кононенко А. Світовий Конгрес Українців у контексті підтримки суверенітету України та непорушності її кордонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/175/167>
44. Краснодемська І.Й. Волонтерська діяльність українців північної Америки в умовах російської агресії 2014–2016 рр. // «Українознавство» №4 (61) 2016 — Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/337774709_Volunteer_Activities_of_Ukrainians_in_North_America_in_Terms_of_Russian_Aggression_of_2014-2016
45. Недошитко І.Р. Українська діаспора США у формуванні міжнародного іміджу України (1991-2018 рр.) – Режим доступу: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-issn-2707-6776-year-2019-issue-9-article-50>
46. Павло ГРОД (Конгрес українців Канади) - інтерв'ю - 14.06.2015 // Експертна тема [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qx7OvFBSXx8>

47. Президент Конгресу українців Канади Павло Грод на Громадському 31.08.14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=MjjTMo3QrSs>
48. Президент СКУ Євген Чолій обговорив шляхи співпраці з представниками неурядової організації Advancing Human Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/prezydent-sku-evgen-cholij-obgovoryv-shlyahy-spivpraczi-z-predstavnykamy-neuryadovoyi-organizaciyi-advancing-human-rights/>
49. ПРОВІДНИКИ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ ТА ВСЕСВІТНЬОГО ЄВРЕЙСЬКОГО КОНГРЕСУ ЗУСТРІЛИСЬ У БЕРЛІНІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/providnyky-svitovogo-kongresu-ukrayincziv-ta-vsesvitnogo-yevrejskogo-kongresu-zustrilys-u-berlini/>
50. Сайт газети «The Ukrainian Weekly» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://subscription.ukrweekly.com/>
51. Сайт газети «Новий шлях» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://newpathway.ca/>
52. Сайт газети «Свобода». Архів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://svoboda-news.com/svwp/pdfarxiv/>
53. Сайт газети «Час і події» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.chasipodii.net>
54. Сайт КУК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ucc.ca>
55. Сайт СКУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/>
56. Сайт УККА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucca.org/>
57. СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ ВИСЛОВЛЮЄ СОЛІДАРНІСТЬ КРИМСЬКИМ ТАТАРАМ З НАГОДИ 70-ОЇ РІЧНИЦІ ДЕПОРТАЦІЇ З КРИМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitovyj-kongres-ukrayincziv-vyslovelyuye-solidarnist-krymskym-tataram-z-nagody-70-oyi-richnyczy-deportacziyi-z-krymu/>

58. Світовий Конгрес Українців підписав меморандум про угоду з “Atlantic Council” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitovyj-kongres-ukrayincziv-pidpysav-memorandum-pro-ugodu-z-atlantic-council/>
59. Сенатор МакКейн відвідає Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%BA%D0%B5%D0%B9%D0%BD-%D0%B7-%D0%B2%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BC-%D1%83-%D0%BA%D0%B8%D1%94%D0%B2%D1%96/a-17296815>
60. СКУ. Обіжник за листопад 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/obizhnyk-za-lystopad-2013-roku/>
61. СКУ. обіжник за січень 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/obizhnyk-za-sichen-2014-roku/>
62. Сухобокова О.О. Українська діаспора як чинник підтримки України США і Канадою в умовах російської агресії у 2014 р. // Історико-політичні студії. Збірник наук.праць. Серія «Історичні науки». – К., 2015. – №1(3). – С.69-75.
– Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/his_pol_st/archive/2015/2015_3.pdf
63. У всьому світі мітингують на підтримку Надії Савченко (огляд соцмереж) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/26814464.html>

64. У КИЄВІ ЗАВЕРШИЛАСЬ ПЕРША МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ НА ТЕМУ “РОЗВИТОК, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/u-kyyevi-zavershylas-persha-mizhnarodna-konferencziya-na-temu-rozvytok-standartyzacziya-ta-vprovadzhennya-taktychnoyi-medycyny-v-ukrayini/>
65. У США сказали, коли дадуть Україні зброю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lb.ua/news/2015/03/20/299334_ssha_skazali_dadut_ukraine.html
66. Україна повстала. Нью-Йорк підтримує [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.chasipodii.net/article/12655/>
67. Українська діаспора готова надати всебічну Підтримку Уряду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=77e77632-7ade-405f-bdd4-27c8c93cd7ad&title=UkrainskaDiasporaGotovaNadatiVsebichnuPidtrimkuUriaduUkraini>
68. Українці Канади засудили «звір'яче насильство» в Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25185774.html>
69. Українці у США вийшли на мітинги солідарності до “Дня гідності” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://galinfo.com.ua/news/ukraintsi_u_ssha_vyushly_na_mityngy_solidarnosti_do_dnya_gidnosti_149462.html
70. Циганюк В. Військова та гуманітарна допомога США Україні у 2014–2020 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/311/243>
71. 2014 ANNUAL REPORT of the Ukrainian Congress Committee of America [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2019/12/UCCA-AnnualReport.pdf>

72. Baird Condemns Provocateurs in Eastern Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/04/07/baird-condemns-provocateurs-in-eastern-ukraine/>
73. Canada Announces Official Signing of Second \$200-Million Loan to Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2015/03/27/canada-announces-official-signing-of-second-200-million-loan-to-ukraine/>
74. Canada Appalled by Death of Crimean Tatar Activist [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/03/26/canada-appalled-by-death-of-crimean-tatar-activist/>
75. CANADA COMMITS MILITARY SUPPORT FOR UKRAINE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/08/07/canada-commits-military-support-for-ukraine/>
76. Canada Condemns Use of Force Against Protesters in Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.international.gc.ca/media/aff/news-communications/2013/11/30a.aspx?lang=eng>
77. Containers of Aid to Ukraine 2014 Container Report. ЗУАДК. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2014-container-report/>
78. Containers of Aid to Ukraine 2015 Container Report. ЗУАДК. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2015-container-report/>
79. Containers of Aid to Ukraine 2016 Container Report. ЗУАДК. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2016-container-report/>

80. Containers of Aid to Ukraine 2017 Container Report. ЗУАДК. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2017-container-report/>
81. Containers of Aid to Ukraine 2018 Container Report. ЗУАДК. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2018-container-report/>
82. Containers of Aid to Ukraine 2019 Container Report. ЗУАДК. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2019-container-report/>
83. Containers of Aid to Ukraine 2021 Container Report. ЗУАДК. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uuarc.org/our-programs/containers-of-aid-to-ukraine/2021-container-report/>
84. EXPERTS ON UKRAINE – FAQs ON UKRAINE CRISIS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ucc.ca/2014/04/24/experts-on-ukraine-faqs-on-ukraine-crisis/>
85. Foreign Affairs Committee passes motion by Wrzesnewskyj on Crimean Tatar genocide [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrweekly.com/uwwp/foreign-affairs-committee-passes-motion-by-wrzesnewskyj-on-crimean-tatar-genocide/>
86. H.R. 4152 (113th): Support for the Sovereignty, Integrity, Democracy, and Economic Stability of Ukraine Act of 2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://govtrack.us/congress/bills/113/hr4152/text>
87. H.R.5859 - Ukraine Freedom Support Act of 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/house-bill/5859>
88. Paul Grod and Shimon Fogel - Ukraine faces many challenges – anti-Semitism is not one of them [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theglobeandmail.com/opinion/ukraine-faces-many-challenges-anti-semitism-is-not-one-of-them/article17720817/>

89. RUSSIAN MILITARY INTERVENTION IN UKRAINE CONDEMNED [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/03/01/russian-military-intervention-in-ukraine-condemned/>
90. Support Hospitals in Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.uahospitals.org/>
91. UCC CONDEMNNS PROVOCATIONS BY RUSSIA IN EASTERN UKRAINE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/04/08/ucc-condemns-provocations-by-russia-in-eastern-ukraine/>
92. UCC CONDEMNNS PUTIN-ENGINEERED "SEPARATISM" IN EASTERN UKRAINE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/04/16/ucc-condemns-putin-engineered-separatism-in-eastern-ukraine/>
93. UCC Strongly Condemns Russian Provocation and Military Intervention In Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/03/01/russian-military-intervention-in-ukraine-condemned/>
94. UCC Supports Canadian Bill Establishing Crimean Tatar Deportation Memorial Day [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2016/11/28/ucc-supports-canadian-bill-establishing-crimean-tatar-deportation-memorial-day/>
95. UCC Welcomes Prime Minister Harper's Visit to Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/03/20/ucc-welcomes-prime-minister-harpers-visit-to-ukraine/>
96. UCC's Urgent Request to MPs Regarding the Situation in Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ucc.ca/2014/06/19/uccs-urgent-request-to-mps-regarding-the-situation-in-ukraine/>

97. Ukraine to get \$220M in financial support from Canada [Электронный ресурс].
– Режим доступа: <https://www.cbc.ca/news/politics/ukraine-to-get-220m-in-financial-support-from-canada-1.2571510>
98. UKRAINIAN WORLD CONGRESS STRONGLY CONDEMNS RUSSIA’S CONTINUED ENCROACHMENT ON THE TERRITORY OF UKRAINE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ukrainian-world-congress-strongly-condemns-russias-continued-encroachment-on-the-territory-of-ukraine/>
99. UKRAINIAN WORLD CONGRESS URGES UNITED NATIONS TO SUSPEND RUSSIA’S MEMBERSHIP AND SEND PEACEKEEPING TROOPS TO UKRAINE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ukrainian-world-congress-urges-united-nations-to-suspend-russias-membership-and-send-peacekeeping-troops-to-ukraine-2/>
100. UWC DEEMS “REFERENDUM” IN THE CRIMEA ILLEGAL AND DENOUNCES RUSSIA’S VIOLATION OF INTERNATIONAL LAW [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ukrainianworldcongress.org/uwc-deems-referendum-in-the-crimea-illegal-and-denounces-russias-violation-of-international-law/>
101. UWC URGES OSCE TO DEPLOY MILITARY OBSERVERS TO EASTERN AND SOUTHERN UKRAINE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ukrainianworldcongress.org/uwc-urges-osce-to-deploy-military-observers-to-eastern-and-southern-ukraine/>